

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vredno v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrta leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po svoji plači na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udeležba „Kotoliškega tiskovnega društva“ dobivajočim brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu: Koroska cesta šte. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petlivrste za enkrat 18 vin, ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parle in zahvale vsaka petlivrsta 24 vin, izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprite reklamacije so poštne proste.

Vojna nevarnost med Ameriko in Nemčijo.

Nemško-ameriški spor.

Med Severnoameriški zvezni državi in Nemčijo se je spor zaradi potopljene angleške ladje „Sussex“ namovo poostiril. Predsednik Severnoameriških držav Wilson je naznanil Nemčiji, da mora nemška vlada nemudoma spremeniti sedanji način vojevanja s podmorskimi čolni proti osebnim in blagovnim parnikom, sicer bo Amerika prekinila vse prijateljske zveze z Nemčijo. Kakor znano, se Amerika in Nemčija že dolgo prepirata zaradi vojevanja nemških podmorskih čolnov in Amerika je govorila že zelo odločno besedo, toda staki grezjaji se ni nastopila. Od prekinjenja prijateljskih zvez do vojske je samo en korak!

Dne 24. marca 1916 se je potepil osebni parnik „Sussex“ v morju med Francijo in Anglijo. Vozil je 325 potnikov. Utonilo je okoli 80 potnikov, med njimi tudi par Amerikancev. Preiskava je dokazala, da je potopljena ladja podmorski čoln. Predsednik Wilson je naznanil, da potopljene ladje podmorski čoln niti ni pozval, da bi se mu udala. Nasproti pa trdi Nemčija, da se ne more prepričati, ali je „Sussex“ potopil res nemški podmorski čoln, in ako ga je, da se „Sussex“ gotovo ni hotel ustaviti na nemški poziv. Vrhutega je Nemčija že meseca februarja tekočega leta naznanila vsem nepristranskim deželam, da bo v vodovju okoli Anglije smatrala vsako ladjo za sovražno in tudi tako proti njej postopala.

Kaj bo Nemčija storila, se v trenutku ne ve. Dvojno je mogoče: ali omili način vojevanja s podmorskimi čolni, ali da vstraja pri sedanjem vojevanju, magari da pride tudi do vojne z Ameriko. Na vsak način pa bo skušala še Nemčija se z Ameriko pogajati. Slepo in brez temeljite preudaritve ne bo nih omilila vojevanja, niti tirala v vojsko.

Vojska z Ameriko bi na bojiščih menda nič ne spremenila, kajti ameriško vojaštvo je maloštevilno in manjvredno, bojne ladje pa se itak povsod boje zaradi sovražnih podmorskih čolnov na svetlo. Pač pa bi nastale v našem trgovanju z nepristranskimi državami nove poteškoče in tudi zaradi mirovnih pogajanj bi nam ne bilo vse eno, ali je Amerika nepristranska ali med našimi sovražniki.

Slovenskim dekletom in ženam!

(Dopis iz Pole).

Mnogo člankov si že prinesel, dragi mi „Slov. Gospodar“ od slovenskih žen in deklet, pa tako hvalevrednega še nisem našel v Tvojih, slovenskem ljudstvu v poduk izhajajočih spisih, kakor si ga prinesel v številki dne 30. marca.

Vsa čast in hvala vrli mladenki, katera je doletni spis poslala v poduk svojim tovarišicam! Da, slovenske žene in dekleta, veliko odgovornosti in skrbi Vam je naložila domovina. Veliko dela, veliko truda morate premagati v tem času, ko so Vaši možje, sinovi in bratje zbrani na različnih bojiščih, pripravljeni vsak trenutek preliti svojo kri za vero, dom in za cesarja.

V naše veliko veselje vidimo, kako se slovenske žene in dekleta srčno bojujete in z božjo pomočjo premagate vse ovire. Da tudi Ve ste borilke, tudi Ve se bojujete proti strašnim sovražnikom, kakor je naprimer lakota v naših družinah in propad v našem gospodarstvu. Ve ste tisti stebri, kateri držijo sedaj pokoncu naše rodne hiše, naše domove, da ne razpadejo v času naše odsotnosti. Ve ste tisti marljivi delavci, kateri s pomočjo doma ostalih starčkov in mladeničev obdelujejo naša redovita slovenska polja že skoraj dve leti.

Da, ako bi bilo vse to dovolj! Kdo pa skrbi za nedorasle otroke, katerih očete so v ujetništvu, nekateri v bolnišnicah, ali pa celo pokopani tam v daljni tuji zemlji in večina se nahaja na bojnem polju. Da tiste vrle izgojevalke naše mladih ste zopet Ve, drage slovenske žene in dekleta. Povsod, pri vsakem delu ste same. Bog Vam naj da pogum in moč, da še zanaprej tako ostanete.

Ko so naši sovražniki uvideli, da nas ne morejo premagati z orožjem, so nam začeli preletiti z gladom. Pa jako so se motili, ker zadeli so na odločen odpor naših marljivih žen in deklet. Zmagovale ste dosedaj in Bog Vam, da bi zmagovale še zanaprej. Nič Vas naj ne ustavi v Vaših delih. Pogumno nadaljujte, kar ste začele. Tolazi in izpodbuja naj Vas misel, da boste enkrat s svojimi možmi, brati in sinovi obhajale skupno zmago.

Drage slovenske žene in dekleta! Kakor ste uslišale prvo prošnjo Vaše vrle tovarišice, tako upamo, da boste uslišale tudi nje drugo prošnjo, ki se glasi „zvestoba“. Kakor smo mi prisegli zvestobo domovini, tako ste tudi Ve prisegle zvestobo svojim možem in tudi slovenskemu narodu. Hvala Bogu, niso slovenske žene in dekleta prelomile svoje obljube, pa žalibog, skušnjava nas uči, da je tudi dosti takšnih slučajev, da nas srce zabolí, če na nje pomislimo. Da, dosti je žen in deklet, katere so pozabile, da njih svojci prelivajo kri za nje na različnih bojiščih. Mnogo je takih, katere so pozabile, da so Slovenke na kmetih rojene ter se šopirijo, kakor da bi bile bogve kako imenitnega stanu in s tem sramotijo svoj slovenski kmetički stan. Pa dosti je o tem. Ravnajte se po navodilu slovenskega dekleta s Pohorja, katera je izrekla naše želje.

Mi slovenski vojaki pa Vam obljubimo, da ne odnehamo prej, dokler ne bodo naši sovražniki uničeni in naši mili Avstriji in slovenski domovini ne bo zajamčen časten mir.

Mnogo srčnih pozdravov pošiljamo vsem cenjenim čitateljem „Slov. Gospodarja“, slovenski topničarji stoječi na zvesti straži na obali sinje Adrije. Ludovik Pučnik, predmojster, Franc Koželj, Jožef Fortuna, Alojzij Šturmar, Benjamin Jernejčič, Jožef Pulko, topničarji in mnogo drugih.

Na veselo svidenje!

Gospodarske reči.

Ureditelj živinske kupčije. V zadnjih dveh številkah „Slovenskega Gospodarja“ smo pisali o novi ureditvi živinske kupčije na Stajerskem. Sedaj smo dobili zopet nekaj novih podatkov glede nove Stajerske živinske vnovčevalnice. Kakor se nam poroča iz Gradeca, bo za nakupovanje živine za vojaštvo našli kakih 100 nakupovalcev, kateri bodo dobili od slovenske avstrijske živinske vnovčevalnice potrebne iz-

kaznice in bodo razposlani v različne dele dežele, da nakupijo živino. Nakupovalci se bodo morali pri nakupovanjih držati posebnih predpisov. Vsaka kupčija se bo sklenila pismeno, tako da bo graška podružnica osrednje živinske vnovčevalnice vedela, kako drago je nakupovalec pri živinorejcu kupil posamezni komad živine. Nakupovalec bo dobil za svoje delo in trud 6 K odškodnine za 1 nakupljeni komad, za nakupovanje za garnizijo po 5 K. Na ta način je izključeno, da bi si gotovi ljudje potom špekulacije pri nakupovanju debele živine delali posebne dobičke.

Nakupovalci se bodo pri nakupovanju morali kolikor mogoče tudi na to ozirati, da se bo plemena in vprežna živina ščitila. Nakupovalec je prepovedano, kupovati krave, ki so že čez tri mesece breje in ki dajejo na dan 4 ali še več litrov mleka; istofake jim je tudi prepovedano nakupovati mlado živino. A vendar se bo tudi skrbelo, da se bo dovožilo zaklati tudi vole, ki so samo dve leti stari (dosedaj se za vola pod 3 leti ni dobilo klavnega dovoljenja), da se bo tako z ozirom na velike potrebe glede klavne živine in vedno skromnejših zalog plemeno in vprežno živino kolikor mogoče ščitilo.

Proti kupčevanju z živino od hiše do hiše. Zveza nemških mest v Avstriji je sklenila predložiti v ladi sledeče zahteve: 1. pri premožnejših ljudskih slojih se naj uspešno omeji zavzivanje mesa; 2. po vseh deželah se naj ustanovijo živinske vnovčevalnice; 3. cena, ki jo plačajo živinski kupeci, se naj označi na živinskih potnih listih. Obenem se naj na sejnih označi cena, za katero se sme živina prodajati. Prepove se naj prodaja živine iz hleva (doma) in kupčevanje od hiše do hiše; 4. odredba glede najvišjih cen za tujo mast se naj ne uporablja; 5. v občinah se naj poskuša s klanjem živine za domače prebivalstvo in se naj nastavi pravilne cene za podrobno prodajo mesa. — Po našem mnenju se s kmečkimi stališči zahteva nemških mest, da živinorejci ne bi smeli prodati svoje živine doma v hlevu in da ne bi smeli nikče kupovati od hiše do hiše, ne more vzeti brez ugovora na znanje. Mnogokrat se pripeti, da se živina doma v hlevu bolje proda kot na sejmu. In kmet je dostikrat tudi primoran si poiskati potrebno živinčico „od hiše do hiše“, posebno tedaj, ako v bližini ni nobenega sejma. Upamo, da bo vlada znala čuvati koristi kmečkih živinorejcev.

Oddaja subvencijskih bikov. Osrednji odbor s. kr. Kmetijske družbe bo tudi v letu 1916 po razmerju sredstev, ki mu jih bo dala dežela in država na razpolago, oddajal bikorejskim zadrugam, okrajem, občinam in posameznikom subvencijske bike za plemo. Prošnjiki dobijo bike za 60% kupne cene; v slednje se všteje varščina po 50 K, katero je treba položiti. Nakupne in prevozne stroške trpi subvencijski sklad. Subvencijski biki se oddajo od postaje proč, katero je treba naznaniti. Od te naprej pa mora plačati nadaljne prevozne stroške prevzemnik bika. — Jamstvena doba traja dve leti, to se pravi, pri pravilni oskrbi bika preide plemenjak po dveh letih v last prejemnika. Ako pa bikorejec ne izpolnjuje dolžnosti, za katere se mora prej obvezati s posebnim verzom, je obvezan vrniti subvencijo. Tudi zapade njegova varščina, če ne prevzame poslanega bika. Kmetovalci, ki želijo dobiti plemenskega bika, morajo to v prvi vrsti naznaniti okrajnemu odboru in če ta odkloni posredovanje, načelstvu najbližje kmetijske podružnice ali pa domačemu občinskemu predstojništvu in položiti pri predznambi varščino v znesku 50 K ter podpisati obveznico. Tozadevne tiskovine se dobijo pri okrajnih zastopih.

Darila za biko. Osrednji odbor c. kr. Kmetijske družbe je sklenil, da bo dajal za subvencijske biko, ki se že dve leti uporabljajo za plemo, a so še vedno dobri plemenjaki, za vzdrževanje posebna darila v znesku po 300 K, pod pogojem, da jih lastniki še nadalje uporabljajo za plemenitev. V poštev pridejo biki, ki jih je družba kupila leta 1914 in jih oddala prošnikom. Darila se bodo priznala po poprejšnjem strokovnjakem ogledu bika in ko je bikorejce podpisal posebni reverz. Darila se izročijo živinorejcem po zadovoljivi plemenitvi bika po poteku roka za vzdrževanje, to je torej v letu 1917. Prijave in prošnje za priznanje daril za vzdrževanje se naj naslavljajo na osrednji odbor c. kr. Kmetijske družbe do najpozneje 16. maja 1916 in predložijo potom okrajnega odbora ali pristojnega podružničnega načelnika. Dan in kraj ogledovanja bikov bo se pravočasno naznanil po poteku dobe za prijavitelje. H ogledovanju je treba s seboj prinesiti redne zapiske o skokih. Pri pomni se še, da se bodo priznale premije le onim posestnikom, kojih lastnina so biki ob času ogleda. Ako živinorejce bika odproda po dobljeni pravici na darilo, zapade premija.

Pomanjkanje žvepljenih palčic za žveplanje sodov. Vinogradniki se pritožujejo, da ni nikjer dobiti žvepljenih palčic za žveplanje sodov. Kdor si na kak drug način ne bo znal ohraniti sode čiste in zdrave, bo imel vsled tega veliko škodo in se je bati, da bo vino ali sadjeve v nežvepljenih sodih splesnilo. Napreden gospodar iz mariborske okolice nas prosi, da bi svetovali vinogradnikom sledeče sredstvo kot nadomestek za žveplene palčice: Vzami tanke kose trdega papirja in jih močno namoči v tekoči gumij. Te kose nato prav na debelo potrosi z žveplnim praškom, kateri se oprime namočenega papirja. Tako pripravljeni požveplani kosi papirja se nato obesijo na podstrešje, da se posušijo. Ko so dovolj suhi, se lahko rabijo za žveplanje sodov, kakor navadne žveplene palčice.

Krompirjev strup. Pri neolupljenem krompirju je treba sedaj v spomladu pred kuhanjem izrezati očiči, ker je začel krompir poganjati in je v njem več saloniina kakor jeseni. Posebno ne zdrav je krompir, ki je v zaduhli, mokri kleti. Voda, v kateri se je kuhala cel krompir, je škodljiva prašičem. H krompirjevi juhi je treba dosti peteršilja in majarona, nekatere svetujejo tudi, da se odlije voda, ko je krompir v prvič prevrel. Ljudstvo pravi, da je mrzel krompir tako strupen za bolehave ženske, da dobe lahko udnico ali pljučnico, če olupijo velike množine mrzlega krompirja. Marsikdo, ki je letos prisiljen uživati več krompirja kakor druga leta, čuti, da mu ni kaj prav. Človek se pač nabaše, da ni prazen. Črna kava s kumino brani, da se razpase bolezen po krompirju po životu ali kmalu pravijo, da bo težko dobiti prekmorske kave, ostala bo kumina. Treba jo bo pražiti in zmleti. Pomaga za bolečine v črevih in napenjanje.

Pritožbe najemnikov.

Najemnica s Pohorja nam piše:

Hud je položaj najemnikov. Vsak drugi, naj bo kmet, trgovec ali karzekoli si še pomaga, da še lažje vtrpi sedanji položaj, a mi ubogi najemniki se moramo ravnati tako kakor drugi hočejo. Naj omenim to-le: Kmet ima dosti njiv, govede, svinj itd.; mi ubogi ljudje pa si moramo zemljo najeti, pa je še skoro dobiti ni, ker premožnejši ljudje sedaj pravijo: Je bolje, da njiva v puši leži pa trava raste, ker je živina silno draga. Tako mi več prinese, kakor če zemljo v najem dam. Je mogoče res, pa to je le za premožne ljudi, ne pa za nas, ki nimamo svoje zemlje. Mi ne živimo od mesa, pač pa od vsakdanjih zgancev in krompirja. Zato pa mi ubogi ljudje prosimo, naj se zemlja, katera v puši leži, da v najem, da bi se pridelalo več živeža na deželi. Nastela bi lahko veleposestniki, ki imajo veliko njiv in silno rodovitne, pa ravno tako kupujejo živež kakor mi ubogi ljudje, ker ne skrbijo, da bi se vse obdelalo. To ni prav! Sedaj je potrebno si pridelati čim več živeža.

Nekateri pravijo: »Če si veliko pridelam, mi vzamejo.« Tudi to načelo ni pravo. Če bi vsak tako govoril, kam pa bi prišli! Vprašam tudi: Zakaj pa v trgovinah niso na vsem blagu označene najvišje cene? Jako dobro bi bilo, ko bi tudi po štacunah bolj ostro pazili na višje cene in sicer pri vsem blagu. Jaz sem sarna prepričana, da mnogi staro blago sedaj prodajo za novo. To ni

prav! Ravno tako je tudi pri drugih rečeh. Pač prehitro hitijo cene kvišku. Danes je blago še po tej ceni, jutri pa stane že veliko več. To je čudno, da se čez noč tako podraži. Želim, naj bo na vsako najmanjšo stvar določena najvišja cena. Drugače bo po vojski veliko bogatih pa še več revežev.

Žena s Pohorja pri Oplotnici.

Varčevanje z modro galico.

Poslušajte se galuna!

Najzanesljivejše sredstvo proti peronospori je škropljenje trte z modro galico. Zatiranje peronospore z modro galico že samonasebi znano podraži vinogradniški obrat, sedaj pa celo, ker je cena modri galice tako visoka in sicer 3 K 25 v do 5 K 1 kilogram. Galica pa letos ni samo izredno draga, ampak je tudi ni dobiti v tisti množini, kot bi jo rabili. Radi tega moramo z galico varčevati, kolikor se da, in rabiti nadomestna sredstva, da si na eni strani kaj prihranimo ter da bodo vinogradi ostali zdravi.

Za škropljenje trte se pri nas rabi ¼ do 2 % raztopina modre galice v vodi in s potrebno primesjo apna. Taka raztopina je premočna, kajti pravzaprav zadostuje na 100 l vode že 10 dek modre galice, a iz praktičnih razlogov jemljemo močnejšo raztopino, in sicer zato, ker moramo v naših razmerah vedno računati z obilim dežjem, ki škropljenje trte zopet prehitro izpere. Če bi imeli sredstvo, ki bi modro galico navzlic dežju dobro držalo na listju, bi izhajali s prav majhnimi množinami modre galice, a žal takega sredstva nimamo. So pa vendarle sredstva, ki zmes od modre galice, apna in vode nareda na trtnem listju navzlic dežju trajneje učinkujejo in eno takih-le sredstev je galun. Če primešamo n. pr. tej zmesi galuna, se škropivo trdnjeje drži listja in se izhaja z izdatno manjšo množino modre galice.

Kakor apno ne učinkuje proti peronospori, ampak ima le namen, škodljivo jedko žvepleno kislino v raztopini zamoriti, tako tudi galun prav nič ne učinkuje proti peronospori, temveč ima le namen, škropivo na trtnem listju navzlic dežju narediti tako, da se teže izpere, vsled česar se sme brez vsake bojazni vzeti znatno manj modre galice.

Izkušnja uči, da polovica običajne množine modre galice enako dobro učinkuje, če se druga polovica nadomesti z galunom. Ta izkušnja je v gmotnem oziru za vinogradnike sedaj velikanske važnosti, kajti kg modre galice stane letos od 3—5 K, a kg galuna stane le 60 vinarjev.

Če se poslužujemo pri škropljenju trte proti peronospori galuna, prihranimo torej skoraj polovico izdatkov za škropilno zmes.

O škropljenju s škropilno zmesjo od modre galice, galuna, apna in vode, ki se po izumitelju tudi imenuje Martinijeva zmes, piše prav umestno izborni veščak g. c. kr. vinarski nadzornik za Kranjsko Boh. Skalicky takole:

Po Martiniju se pripravi škropilna zmes tako, da se vzame na 100 l vode 40 dek galice, 40 dek galuna in 50 dek apna. Vendar se za naše razmere, elasti vsled čestega mokrega poletja, priporoča vzeti to zmes nekoliko močnejšo in sicer: za prvo škropljenje je vzeti na vsake 100 l vode ¼ kg galice, ¼ kg galuna in 1 kg apna; za drugo in nadaljnja škropljenja pa vzamemo na vsake 100 l vode ¼ kg galice, ¼ kg galuna in 1½ kg apna. Kdor hoče pa narediti zmes še močnejšo, ta naj vzame za drugo in poznejše škropljenje po 1 kg galice, 1 kg galuna in 2 kg apna na 100 l vode. Tako močna zmes pa zadostuje v vsakem slučaju in vsaka močnejša tekočina je po-tratnost.

Pravilno pripravljamo to škropilno zmes na sledeči način: Vodo razdelimo na dva dela in sicer od 100 l vzamemo kakih 20 l proč za raztopitev apna, v ostalih 80 l pa raztopimo galico in galun. Galica in galun se raztopita obenem skupaj in sicer na ta način, kakor smo doslej topili samo galico, t. j., da se obesite obe 5novi skupaj v eni vreči ali enem košku tik pod površino vode v čeber. Ko ste se obe snovi raztopili, razmešamo v drugi posodi v 20 l vode pripravljeno ugašeno apno v redek apnen belež (apneno mleko), ki ga nato skozi gosto sito ali redko platno precedimo v raztopino galice in galuna in tam dobiti pomešamo.

Kako in kdaj je treba trte škropiti, je vsakemu marljivemu vinogradniku itak dobro znano. Vsi zeleni deli trte morajo biti s škropilno tekočino dobro in

fino poskropljeni in se mora tekočina na trti, preden še pride prvi dež, dobro posušiti.

Če pa hočemo s škropljenjem doseči pravi učinek, moramo škropiti v pravem času. Če zmanjka, potem ne pomaga nobeno sredstvo in naj je še tako dobro.

To naj si zapomnijo zlasti vsi tisti nemarni in zabavljaji, ki svojo lastno brezbriznost radi pripisujejo na rovaš »slabe galice« itd.

Po toči zvoniti, pravijo, da ne pomaga, čeprav še tako lepo klenkamo. Tako je tudi pri peronospori. Prekasno rabljeno ne more nobeno sredstvo trto proti boleznijo ohraniti, pa naj vzamemo samo modro galico, ali naj primešamo galuna.

Kdor hoče torej sigurno delati, ta si mora zapomniti, da je treba škropiti pred cvetenjem vsaj dvakrat, po cvetju pa vsaj enkrat!

Dokler se pri nas ne poprimejo vinogradniki načela, da je treba pred cvetenjem dvakrat škropiti, ne morejo pričakovati pravega uspeha. Pri nas žalibog večina vinogradnikov s škropljenjem odlašajo in se le potem, ko se prične trta že paliti, prične škropiti. A potem jim pa tudi štirikratno škropljenje ni preveč, uspeha pa le nič ni, ker je bilo poglavitno načelo, škropiti zgodaj, zamujeno.

Prvič moramo škropiti torej prav zgodaj; to je takrat, kakor hitro požene trta za ped dolgo peganjke in kakor hitro se zarod dobro vidi. To škropljenje je največje važnosti, zlasti za grozdje. Drugič je treba škropiti kakih 14 dni pozneje in sicer tik pred ali pa tudi med cvetenjem. Tretjič škropimo potem po preteku daljših treh tednov in sicer takrat, kadar so jagode debele kot proso ali grah.

Le če je vreme prav mokro, se priporoča škropiti potem še enkrat, v četrtri in sicer čez tri do štiri tedne. Edino na ta način je mogoče trto proti boleznijo popolnoma obvarovati.

Kdor pri sedanjih dragih modri galici škropi samo ž njo in je polovico ne nadomešča z galunom, ta je zapravljivec, ki ne zasluži imena razumnega gospodarja.

Galun ima v zalogi c. kr. Kmetijska družba za Kranjsko v Ljubljani in ga oddaja 100 kg po 60 K, posavljenega na kolodvor v Ljubljani. Če vladin oddaja v vsaki množini. Tudi Zveza gosepodarja za Stajersko v Eggenbergu pri Gradcu si je nabavila letos večjo množino galuna. Zaloge galuna pa tudi niso več posebno velike, zato se naj vinogradniki podvzajo in ga naj takoj naročijo.

Sejajte proso!

Kdo izmed starejših ljudi se še ne spominja na proseno kašo? Bila je to tečna domača jed, ki se je posebno priljubila otrokom. Znan je še kmečki pregovor: Kaša je otročja paša.

Za pripravljanje prosene kaše ali prosenega pšena so imeli svoj čas v vsaki kmečki hiši stopo. Stopa je priprosta lesena naprava, ki so jo izdelovali na kmetih. Imeli so ročne stopo in trako, ki so se gonile z nogo. Slednje so bile bolj priljubljene, kar se z njimi lažje dela in več opravi. V pustih zimskih dneh se je slišalo v nekaterih krajih skoraj v vsaki hiši pokanje stopo, kajti v stopah so izdelovali tudi ječmenovo in ajdinsko pšeno. Navadno so opravljali to delo starci, pa tudi mlajši ljudje in večji otroci so morali, čeravno neradi, opravljati to, ne ravno kratkočasno delo. A glavno je bilo, da se pridela tečna pšena razne vrste za hišo, kajti takrat hišni gospodarji niso radi nosili denarja po nepotrebnem v prodajalne.

V novejšem času je seveda vse drugače. Stopo so postale zelo redke; manjka pa tudi kaše. Vzrok je iskati v tem, da se je ljudstvo navadilo na riž, ki se je dobil pred vojsko tudi pri najmanjšem kramarju na kmetih. Pridelovanje prosa je ponekod skoraj popolnoma prenehalo; pa če ga še kje sejejo, ga rabijo večinoma za kuretino. Še leta 1904 se je pridelalo v naši državi 771 metričnih centov prosa, a leta 1909 je še 406 centov. Sedaj je riž težko dobiti tudi za drag denar; v nekaterih krajih ga sploh ni. Zelo umestno bi torej bilo, da bi se kmetovalci zopet spomnili prosa in pridelovali ponovno tečno proseno kašo. Otroci bi se tega gotovo zelo veselili. Proso se seje začetkom mesca maja do sredi junija. Za 1 hektar zemlje rabimo za posevek 28—30 kil semena. Proso najbolje stori, če se seje na zemlji, kjer so bile poprej okopavice (koruza, krompir itd.), ali za deteljo, kajti sicer se plevel v njem preveč zaplodi.

Proso dobro uspeva le v toplem podnebjju (na pr. v vinskih »rajih«); zemlja mora biti dobro obdelana, bolj težka. Glavni pogoj za prosenjanje je, da se proso skrbno opleje. Proso dozori pri nas koncem avgusta in začetkom septembra. Na 1 hektar se prideluje do 24 metričnih centov zrnja in do 50 centov slame. Glede hranilne vrednosti je uvrstiti proseno ka-